

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:30 uur d.d. 11 april – 10:30 uur d.d. 14 april

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Zorgpersoneel 'in de frontlinie' Onbeschermd en niet-getest verpleeghuispersoneel Pgh-houders wiens zorg (gedeeltelijk) wegvalt Eenzamen (ouderen, singles, psychiatrische patiënten etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen (mantelzorgers) Coronavaccin-onderzoekers Studenten Handhavers 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici ICT-en privacyexperts

Samenvatting

- Het beeld is dat mensen goed gehoor hebben gegeven aan de oproep thuis te blijven. Mensen die er wel op uit trokken, hielden zich aan de regels. Op sommige plekken was het echter toch druk, en moest worden ingegrepen (bollenvelden prominent in beeld, alsook enkele drukke bouwmarkten.)
- Handhavers hadden wel 'spierballentaal' nodig -in woord, beeld en daad: lik-op-stukbeleid, waarschuwingstweets en beelden van groepen jongeren. De crisiscommandant van de Nationale Politie spreekt een geslaagd weekend met maar 1.800 bekeuringen. "We hebben het goed gedaan".
- "Samenleving toont sneller dan gedacht coronadiscipline" is de conclusie vanochtend. Wel wordt vaker de vraag gesteld hoe lang het draagvlak voor de maatregelen zo groot zal blijven als nu het geval is. De nieuwe coronaregistraties van huisartsen hebben mogelijk een positieve uitwerking op dat draagvlak -de aanvullende cijfers zullen een beeld schetsen van meer sterftegevallen dan eerder gecommuniceerd.
- Mensen kijken reikhalzend uit naar de persconferentie van volgende week. De anderhalvemetersamenleving krijgt meer aandacht -uitgewerkte voorbeelden van ondernemers die inspelen op een versoepeling van maatregelen.. Kritisch geluid is dat binnen zo'n model marges onder druk staan (horeca), of het helemaal niet rendabel is (cultuursector).
- De angst onder verpleeghuispersoneel blijft prominent aanwezig. Het beeld dat overheerst, is dat het personeel met gevaar voor eigen leven haar werk doet én ze een gevaar vormt voor het leven van patiënten. Buurtzorg-directeur Jos de Blok op de voorpagina van NRC: "Zorgverleners zijn de grootste besmettingshaard geworden. Door hen onbeschermd te laten werken, raken er onnodig veel mensen besmet." Volgens hem was het een 'enorme inschattingsfout' dat er de afgelopen tijd onvoldoende zorgverleners zijn getest en beschermd.
- Het geïntroduceerde verdeelmodel kan op flinke kritiek rekenen. Het wordt gezien als een 'verdeling van schaarste' dat de tekorten niet oplost. Ook zijn er zorgen of met het nieuwe model alle groepen wel aan bod komen, vooral mensen die thuis zorg verlenen. Ieder(In)-directeur Illya Soffer: "Ik kan niet geloven dat bij het verdeelmodel de gehandicaptenzorg is vergeten."
- ICT-experts uiten felle kritiek op de snelheid waarmee het Kabinet apps wil ontwikkelen. Dat werkt onbetrouwbaarheid in de hand, waardoor minder mensen de app willen gebruiken, aldus FD op de voorpagina. Ook privacy-organisaties maken zich zorgen. "In de aanbesteding is geen rekening gehouden met een aantal belangrijke voorwaarden", zegt Bits of Freedom. "Zo hoeft de broncode van de app niet openbaar te zijn, waardoor niemand kan controleren of de app ook echt doet wat-ie belooft. Als de apps straks niet aan onze eisen voldoen, dan zullen we er keihard campagne tegen voeren."

Karakterisering berichtgeving

- Kranten vanochtend probeerden te duiden wat voor weekend het is geweest; heeft men zich gedragen? Trouw bijvoorbeeld vindt van wel en kopt: 'Samenleving toont sneller dan gedacht Coronadiscipline'. Volgens sociaal-psycholoog Tom Postmes houden mensen de maatregelen vol zolang ze inzien dat het ernst is. Crisisdeskundige Arjen Boin werpt de vraag op die vast en zeker gaat komen: "hoe lang duurt het nog en is het 't wel waard?" Ook Volkskrant concludeert dat Nederland aan de maatregelen went.

- In diezelfde krant (anonieme) verhalen van verpleeghuispersoneel dat zeer veel zorgen heeft over het werken met kwetsbare ouderen. Zij vrezen zelf de grootste verspreiders te zijn van corona. Ook het tekort aan persoonlijke beschermingsmiddelen komt aan bod. NRC laat daarover Buurtzorg-directeur Jos de Blok op de voorpagina aan het woord. Die vindt dat er een 'enorme inschattingsfout' is gemaakt wat betreft het testen en beschermen van zorgpersoneel.
- FD opent de krant met de headline 'Corona-app dreigt te mislukken door enorme haast van kabinet'. In het stuk zorgen van ICT-experts en privacy-organisaties die vrezen voor een onbetrouwbare en onveilige app.
- Aandacht voor de anderhalvemeter economie houdt onverminderd aan. De Telegraaf kopt op de voorpagina: 'Ondernemers in krediet-ellende'. MKB Nederland slaat alarm dat banken hun afspraken niet nakomen en getroffen ondernemers weinig helpen met kredieten te verlenen. In veel andere media vanochtend en dit weekend voorbeelden van ondernemers die alvast inspelen op een anderhalvemetersamenleving en aanpassingen doorvoeren in hun bedrijf.
- De gevolgen van de crisis komen in AD aan bod. Een internationaal onderzoek houdt zich bezig met de impact van corona op de gemoedstoestand van mensen. Neurowetenschappers van het Radboud-umc denken dat de crisis kan leiden tot angst en depressie en zelfs tot PTSS.
- Media waaronder ook Jinek en Op1 hebben tot slot steeds meer aandacht voor de zoektocht naar een vaccin. Het wordt beschreven als 'een race' en 'een internationale wedloop'.
- Tot slot veel aandacht voor maatregelen die in het buitenland worden getroffen (Duitsland, Frankrijk).

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Slachtoffers

- Het aantal Eindhovenaren dat met het coronavirus in een ziekenhuis belandt, is de laatste dagen opvallend sterk gestegen. In vrijwel alle andere Brabantse plaatsen stabiliseert het aantal nieuwe opnames.
- Amper twee dagen na het eerste geval is een tweede coronapatiënt positief getest op Saba.
- Meer dan 2 miljoen mensen zijn volgens de officiële cijfers besmet, meldt de Johns Hopkins University.

Identiteiten

- Een Amerikaanse vrouw is besmet ondanks dat zij al drie weken thuisbleef. Vermoedelijk heeft ze het virus gekregen van een vrouw die boodschappen op de stoep heeft gebracht.

Oorzaken

- Buurtzorg-directeur Jos de Blok zegt dat onnodig veel mensen besmet raken door zorgverleners onbeschermd hun werk te laten doen. Volgens hem gebeuren de meeste besmettingen door zorgverleners.

Scenario's

- Zorgen over 116 Zuid-Koreaanse patiënten die al genezen waren en nu opnieuw positief hebben getest.
- Jochen Cals, huisarts en hoogleraar huisartsgeneeskunde denkt dat we een reëel beeld krijgen van het aantal doden als 50% van de huisartsen meedoet aan de registratie van coronapatiënten. Hij durft nog niet te zeggen hoeveel doden erbij komen, maar hij denkt tientallen procenten boven de officiële registraties.
- Huisarts en bestuurslid van de vereniging van Drentse Huisartsen, Lamiek Westerhof, verwacht dat meer coronapatiënten thuis behandelen gaan worden zodra er duidelijke behandelprotocollen zijn.
- Hoogleraar Jos de Keijser, die onderzoek doet naar complexe rouw, zegt dat het gegeven dat veel mensen nu geen afscheid kunnen nemen van hun dierbaren kan leiden tot een toename van psychische klachten.

Informatiebehoefte

Welke informatievragen leven er bij getroffen?

- Op de social kanalen van minister De Jonge worden de vragen gesteld als: Hoe gaan jullie zorgverleners belonen na deze crisis? Is er al een medicijn? Op de corporate kanalen van VWS worden vragen gesteld over de verdeling van mondkapjes, het mee-ontwikkelen van de app, en het krijgen van mondkapjes door freelancers. Ook wordt de vraag gesteld of het klopt dat ambtenaren een bonus krijgen voor thuiswerken. Bij minister Van Rijn komt de vraag langs waarom er nog steeds een tekort aan beschermingsmiddelen is.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Het Consortium Huisartsgeneeskunde vraagt aan Nederlandse huisartsen om al hun kwetsbare en overleden covid-19-patiënten te registreren via Zorgdomein.nl.

- TU Delft-studenten klinische technologie hebben in 2 weken tijd een beademingsapparaat gebouwd, met alleen maar essentiële componenten uit Nederland. Ze wachten op de laatste testfase door VWS om de 'Air One' in gebruik te kunnen nemen. De TU is in staat om 500 apparaten voor Nederland te bouwen.
- Voor het eerst in het 83-jarige bestaan van uitvaartverzorger DELA vinden er ook tijdens de paasdagen uitvaarten plaats. Het merendeel van de tijdens Pasen geopende locaties liggen in Brabant en Limburg.
- Ruim 2.800 mensen hebben online geld gedoneerd voor coronavirusonderzoek aan de Universiteit Leiden. In zo'n 3,5 week tijd is met de crowdfunding ruim 450.000 euro opgehaald.

Ontwikkeling vaccins

- Uit een document van de WHO blijkt dat er wereldwijd aan zeventig vaccins wordt gewerkt. In drie gevallen wordt ook al klinisch onderzoek gedaan met proefpersonen. Om tijd te winnen worden bijvoorbeeld de gebruikelijke dierproeven overgeslagen. CanSino Biologics uit Hongkong is het verst.
- EC-voorzitter Ursula von der Leyen zegt dat veelbelovende Europese onderzoeksteams werken aan een vaccin. Ze sprak de hoop uit dat voor het eind van het jaar zo'n middel is ontwikkeld.
- De universiteit van Oxford zegt dat er een grote kans is dat er tegen september een vaccin is dat door het grote publiek kan worden gebruikt.
- China start met het testen op mensen van twee mogelijke vaccins tegen het nieuwe coronavirus.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuiglijke waarnemingen)?

- Uit onderzoek door de Patiëntenfederatie Nederland onder 8.300 mensen blijkt dat er door de coronacrisis minder thuiszorg wordt verleend en mantelzorgers noodgedwongen afhaken. Andere mantelzorgers doen juist extra werk, omdat thuiszorg of wijkverpleging zijn weggevallen. De Patiëntenfederatie ziet over de hele zorglinie problemen. In ziekenhuizen zijn afspraken maar ook behandelingen en ingrepen afgezegd (dit was zo bij ongeveer 3.400 mensen uit de peiling). Ook in de fysiotherapie zijn veel behandelingen gestopt of verminderd. Een van de conclusies is dat ziekenhuizen die afbellen (of als men zelf afbelt) te weinig informatie geven over wanneer je moet bellen als je klachten verergeren. Mensen (ruim twee derde) zeggen nu al dat ze meer last hebben door uitstel of afstel. Patiënten zeggen ook zelf afspraken af, uit angst voor besmetting, maar ze weten vaak niet wat voor gevolgen dat precies heeft.
- De crisis zorgt voor forse problemen bij mensen met een beperking of chronische ziekte die zelf hulp inhuren via een pgb. Die zorg valt in deze tijd vaak deels of helemaal weg. Per Saldo krijgt sinds half maart wekelijks ruim 700 telefoontjes en mails van pgb-houders die in de knel komen. Ieder(in) schat in dat bij haar achterban zo'n driekwart van alle zorg en therapie is weggevallen. Bij de verdeling van beschermingsmiddelen, zoals mondkapjes, staan hun zorgverleners - vaak kleine zelfstandigen - achteraan. Volgens Per Saldo-directeur Aline Molenaar is er in de verpleeghuizen, gehandicapteninstellingen en de thuiszorg 'een gigantisch tekort'. Dat is volgens Molenaar vooral een probleem voor pgb-houders die infectiegevoelige zorg nodig hebben. Volgens Molenaar krijgen patiënten soms noodzakelijke hulp zonder de juiste materialen. "Het risico is dat je dan niet doodgaat aan corona, maar aan een bacterie", zegt ze. "Als dit zo doorgaat, verwacht ik nog een golf van narigheid die naar buiten komt."
- Gerben Jansen, casemanager dementie voor Thuiszorg West-Brabant, vertelt dat de maatregelen voor zijn cliënten 'desastreus' uitpakken. "De dagbestedingen voor mensen met dementie zijn gesloten, waardoor ze de hele dag thuis zijn en hun mantelzorgende familie totaal overbelast raakt." Gevolg: 'compassiemoetheid'. Door de huidige situatie gaan mantelzorgers niet meer volgens de juiste procedures met demente mensen om. In het uiterste geval is zelfs sprake van huiselijk geweld."
- Slecht management en een gebrek aan beschermende middelen zorgde volgens bezorgde familieleden voor een schrijnende situatie in woonzorgcentrum Mookerhof. Het huis is nu gesloten doordat de zorg niet kon worden gewaarborgd toen het werd getroffen door corona. Columnist Marcel van Rosmalen vertelt bij Op1 dat ze amper contact konden krijgen met zijn moeder die in het woonzorgcentrum verbleef. Het aantal besmettingen nam volgens hem harder toe dan buiten het centrum. Hij kreeg ook het idee dat zijn moeder niet vrijuit kon spreken over de Mookerhof. Arts Marion de Bruin, wiens vader in het verzorgingstehuis zat, volgde zijn medisch dossier, zag dat hij ziek werd maar hoorde niks. Nadat De Bruin het telefoontje kreeg dat haar vader terminaal was, merkte ze dat de bescherming binnen de Mookerhof ver onder de maat was. Medewerkers aldaar zijn in contact geweest met haar vader terwijl zij onvoldoende beschermd waren. Volgens De Bruin loopt het personeel 'huilend' rond.

Eenzaamheid

- Verschillende media vragen zich af of 'het eenzaamheidsvirus om zich heen grijpt'. Met name alleenstaanden hebben het er moeilijk mee. Het gebrek aan fysiek contact zou veel alleenwoners op beginnen te breken. Media spreken met verschillende typen eenzamen: singles, mensen die zichzelf isoleren vanwege een kwetsbare gezondheid, partners in een LAT-relatie enzovoorts. Eric Schoenmakers doet al tien jaar onderzoek naar eenzaamheid. Hij denkt dat eenzaamheid ('een onderschat probleem') op de loer ligt. Gezondheidsrisico's liggen volgens Schoenmakers vooral bij mensen die al kampten met gevoelens van eenzaamheid, maar nog niet structureel eenzaam waren.
- Straatpastor Lucy Geertman merkt dat veel dak- en thuislozen vereenzamen. Daklozen worden hard geraakt door de stilgevallen samenleving. Vooral buitenslapers hebben het moeilijk.
- Voorzitter van het Bewonersoverleg Koepel SSH Daan Roovers maakt zich zorgen om studenten die nu op de eigen kamers moeten gaan zitten. "Dit duurt misschien nog vier maanden. Zo word je wel heel eenzaam."

Mentale belasting op de IC

- Volgens intensivist Aart Strang is het werk op de IC door de uitbraak van het coronavirus enorm veranderd. "Het is complexer, zwaarder geworden." Wat het werk momenteel extra lastig maakt, is dat er bijna geen familie bij de zeer besmettelijke patiënten mag komen. Ook de familiegesprekken verlopen anders.
- IC-verpleegkundige Danique van Nieuwenhuizen vertelt dat het werk ook mentaal belastend is. Ze legt uit dat de nieuwe intubatiestraat in het Jeroen Bosch, waar nieuwe ic-patiënten aan de beademing worden gelegd, hen veel psychische belasting scheelt.

Overig

- Longarts Wanda de Kanter merkt dat meer rokers willen stoppen, omdat ze bang zijn voor het coronavirus.
- Crisiscommandant bij de Nationale Politie, Max Daniel zegt bij EenVandaag dat huiselijk geweld weliswaar toeneemt, maar dat hij nog nergens verontrustende cijfers heeft binnengekregen.
- Viroloog Lia van der Hoek, leider van de Europese onderzoeksgroep naar coronavirussen, zegt dat coronavirologen de grootste moeite hebben geld te krijgen van de EU voor onderzoek naar een medicijn.
- Medewerkers van thuiszorgorganisatie Buurtzorg dragen zelfgeproduceerde mondkapjes. Directeur Jos de Blok: "Wij hebben gewoon gedacht: je beschermt in ieder geval cliënten als je een zelfgemaakt mondkapje draagt. Het is ook psychologisch. Op het moment dat je een kapje op hebt, ga je niet aan je neus zitten." Dat experts zeggen dat er ook een risico van schijnveiligheid aan kleeft, deert De Blok niet. "Niet mee eens. Wij zien door de aandacht voor de kapjes en het zelf maken van die kapjes juist een bewustzijn ontstaan." Ook het argument dat de kapjes hard nodig zijn voor mensen die nog meer risico lopen, veegt De Blok van tafel. "Wij werken met zelfgemaakt kapjes, dus wij verdringen niet de kapjes die nodig zijn op de IC".
- Volgens Kindertelefoon-vrijwilliger Dennis Vermeulen is de groep kinderen in nood is nu in ieder geval groter dan voorheen. Nu huisgenoten non-stop op elkaars lip zitten, zien de vrijwilligers dat ook de gesprekken over ruziende ouders, huiselijk geweld en seksueel misbruik toenemen.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Volgen zij onze gedragsadviezen (handelingsperspectieven) op?

- De ene familie blijft dus zo veel mogelijk binnen, de andere kijkt wat mogelijk is binnen de grenzen. De regels worden verschillend opgevat. Dat kan soms tot wrijvingen leiden. 'Ook binnen families', zegt politicoloog en publicist Meindert Fennema: "Ik hoor in mijn omgeving dat veel ouderen zich de wet laten voorschrijven door hun kinderen, die vinden dat hun ouders niemand mogen zien."
- Studenten in studentenhuizen moeten veel moeite om de anderhalve meter afstand te houden. Vaak lukt het, maar soms ook niet. Veel studentenhuishoudens houden er echter strenge maatregelen op na, zeker als het gaat om externe contacten: zoals geen bezoek en maar één persoon per dag die boodschappen doet.
- Uit een enquête onder ruim 2.000 Brabanders blijkt dat zij aangeven de maatregelen massaal op te volgen. Bij bijna alle voorschrift geeft minstens 97% daar 'altijd' of 'meestal' gehoor aan te geven. Alleen als het om thuiswerken gaat, 'zondigt' een iets grotere groep, vaak omdat hun beroep thuisblijven niet toelaat. Wel zijn er duidelijk maatregelen waar iedereen zich altijd aan houdt, en maatregelen waar mensen iets minder strikt mee omgaan. Zo geeft 94% aan helemaal geen handen meer te schudden, maar schiet handen wassen of niezen in de elleboog er soms toch bij in. 61% geeft aan zich 'altijd' aan de hygiënevoorschriften te

houden, 37% doet dat 'meestal'. Hoewel de verschillen tussen leeftijdscategorieën relatief klein zijn, zijn er wel nuanceverschillen tussen de antwoorden van jongere en oudere respondenten. Brabanders die tussen de 18 en 44 jaar oud zijn, houden zich iets minder goed aan voorschriften, maar geven op veel terreinen ook aan meer zorgen te hebben. Zo maken de jongere leeftijdsklassen zich meer zorgen over hun financiële situatie en hun geestelijke gesteldheid. Ouderen maken zich dan weer iets drukker over de economie en om kwetsbare mensen in hun omgeving. Ook kijken generaties met enige reserves naar elkaars handswijze. Jongeren vinden vaker dat mensen uit risicogroepen niet voorzichtig genoeg zijn. Ouderen concluderen iets eerder dat vooral jongeren zich niet aan de voorschriften houden. Al zijn - zo moet gezegd - de verschillen veel te klein om van een generatieconflict te spreken.

Gedrag van Nederland tijdens het Paasweekend

- Media schrijven dat Nederlanders massaal gehoor geven aan de oproep om thuis te blijven tijdens de paasdagen. Op enkele uitzonderingen na blijft het op de meeste plekken rustig.
- Voorzitters Bruls (koepel van veiligheidsregio's) is ingenomen met de manier waarop Nederlanders het afgelopen paasweekend omgingen met de maatregelen. "Veel mensen bleven thuis, ik ben tevreden".
- Bij de grens met Duitsland is het dit paasweekend rustig. "Het is nog nooit zo rustig geweest met Pasen in Noord- en Midden-Limburg", aldus de marechaussee. Tijdens de grenscontrole zijn er wel enkele tientallen mensen bekeurd omdat ze met te veel mensen in een auto zaten.
- Zaterdag heeft de NS twee treinen laten stoppen tussen Rotterdam en Amsterdam, die reden via Gouda en Woerden. De trein was te druk en reizigers wilden de trein, na een verzoek van de conducteur, niet vertalen, waarna de conducteur besloot de trein uit de dienstregeling te halen.

Meubelboulevards

- Op een aantal uitzonderingen na, bleef grote drukte bleef uit in meubelboulevards, bouwmarkten en tuincentra. Zo was het bij vestigingen van Hornbach in Den Haag en Kerkrade te druk en werden er extra beveiligers ingezet. Volgens Hornbach is alles ordentelijk verlopen, politie noemde de situatie 'beheersbaar'. Andere bouwmarkten melden juist dat het rustig was. Volgens branchevereniging VVDHZ lag het aantal bezoekers in bouwmarkten netto veel lager dan normaal. De lange rijen kwamen vooral voor het strenge deurbedeid. Foto's van files bij bouwmarkten zorgen voor verontwaardiging op sociale media. #hornbach was zondag trending topic.

Jongeren

- Van afgelopen vrijdag tot en met zondag zijn er 1.800 boetes uitgedeeld aan mensen die maatregelen niet opvolgden, met name aan groepen jongeren. Boetes uitgedeeld door Boa's zijn niet meegeteld.
- Volgens voorzitter Bruls (koepel van veiligheidsregio's) hebben vooral jongeren moeite met thuisblijven en afstand houden. Nog te vaak moesten er boetes worden uitgedeeld. "Wat opvalt is dat jongeren nog regelmatig samenkomen in een groep en geen afstand houden. Het blijft een zorgenkind."
- Media schrijven dat in diverse regio's jongeren de maatregelen 'aan hun laars lappen'. Zo waren er berichten over samsenscholingen op voetbal- en basketbalveldjes en skateparken, en stonden groepen jongeren te barbecueën in parken. Een boa geeft aan dat er in een park in Arnhem zelf een klein feestje was. In de meeste gevallen hebben boa's en politie bonnen uitgedeeld. In Rotterdam werden boa's door de jongeren belaagd.

Bollenstreek

- Afgelopen weekend is er grote drukte in de bollenstreek. Media publiceren video's en/of artikelen over de 'dagjesmensen' die de bloemenvelden toch bezochten.
- Ondank het herhaaldelijk verzoek om niet naar de bollenstreek te komen, blijft het met pasen te druk in de bollenstreek. De burgemeesters van Hillegom, Lisse en Teylingen geven aan teleurgesteld te zijn.
- Zaterdagmiddag werd besloten om wegen tussen de bloembollenvelden af te sluiten voor gemotoriseerd verkeer, wielrenners en mountainbikers. Ook zondag en maandag bleven deze wegen afgesloten.

Natuurgebieden

- Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer melden zondag en maandag dat het rustig is in de bossen en natuurgebieden en dat mensen zich aan de regels houden. Op enkele plekken waren relatief veel watersporters. Surfstranden bij Nunspeet en op de Veluwe werden tijdens Pasen alsnog afgesloten.

- Ook op de stranden bleef het rustig. De kustplaatsen melden dat de mensen zich keurig hebben gehouden aan de oproep om weg te blijven.

Vragen getroffen om aanvullende gedragsadviezen? Welke?

- LSVb-voorzitter Alex Tess Rutten zegt dat de LSVb nog steeds vragen krijgt van studenten in studentenhuizen over hoe ze moeten omgaan met de coronamaatregelen.

Betekenisgeving

Welke oproepen worden gedaan?

Afstand houden tijdens het paasweekend

- Verschillende partijen in de gezondheidszorg roepen op om de reguliere zorg op te schalen. Dit moet voorkomen dat er een stuwmeer aan uitgestelde zorg ontstaat, zei Fenna Heyning, directeur van de Samenwerkende Topklinische opleidingsZiekenhuizen (STZ) in het NOS Radio 1 Journaal.
- Intensivist Armand Girbes doet in [ArtsenAuto](#) een pleidooi voor separate COVID-19 ziekenhuizen.
- Veiligheidsregio Hollands Midden roept zondagochtend op niet naar de bollen te komen, na de drukte zaterdag. "We kunnen het niet mooier maken dan het is; kom gewoon NIET naar de bollen".
- Een van corona genezen jongen van 22 jaar roept zijn leeftijdsgenoten op om te stoppen met feesten. Het zit de jongen dwars dat zijn leeftijdsgenoten lak hebben aan de opgelegde coronaregels.

Overig

- Viroloog Lia van der Hoek pleit er in Dit is de Dag (NPO Radio 1) voor alle experts in Europa bij elkaar te zetten om een oplossing te vinden voor de coronacrisis. Nu gebeurt dat volgens haar te versnipperd.
- Veldwerkers Monique Kerste en Suzanne Leemans van GGz Breburg doen een 'emotionele' oproep om de strenge coronaregels te versoepelen voor jongeren met psychische problemen (en dan met name kwetsbare jongeren van 14 tot en met 23 jaar met mentale problemen en suïcidale gedachten). Vooral degenen die weinig familie of vrienden hebben én kampen met een depressie en angsten. Het middel (het sluiten van de open afdeling en de dagbehandelingen) is erger dan de kwaal (corona) voor deze jongeren, stellen Kerste en Leemans. Het gebrek aan structuur leidt tot onrust in hun hoofd, vertellen de veldwerkers. De veldwerkers vertellen dat getraumatiseerde jongeren zoeken naar de zin van het leven. De coronacrisis maakt die zoektocht ingewikkeld.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Via de social kanalen van minister De Jonge, Van Rijn en VWS worden zorgen geuit over het tekort aan beschermingsmiddelen (voor PGB-houders en zorgpersoneel), gebruik en de werking van de apps (ethisch, privacy, straling), de IC-capaciteit en het tijdelijk verruimen van de toestemming tot raadplegen van het EPD. De Nederlandse Ambassade Israël heeft oproep gedaan voor Nederlands bedrijf dat wil samenwerken met een Israëlische partner voor een aanbesteding van VWS (voor bijvoorbeeld de apps). Veel mensen bediscussiëren dat ze de oproep onethisch vinden en dat ze geen Israëlische app zouden willen, etc.
- Volgens Freek Zwanenberg van Bureau Jeugd & Media is het 'veel krachtiger' als een jongere zelf een oproep doen thuis te blijven. Jongeren hebben volgens Zwanenberg het idee dat zij het coronavirus niet kunnen krijgen. Zwanenberg kan zich voorstellen dat pubers eerder naar leeftijdsgenoten luisteren dan naar volwassenen. "Ik denk dat het eerder helpt als leeftijdsgenoten of influencers een oproep doen."
- Onderzoeker en orthopedagoog Levi van Dam vindt dat we niet moeten onderschatten hoe lastig jongeren het nu hebben. "Iedereen tussen de 16 en 24 jaar is bezig met het ontdekken van het leven. Ze willen stappen, nieuwe mensen leren kennen, eropuit. Die fase is enorm belangrijk. Dat dat nu allemaal niet kan is vreselijk ingewikkeld". Volgens opvoedkundige Marina van der Wal is het een overlevingsdrift van jongeren om er alles aan te doen om in contact te blijven met hun vrienden.
- Huisarts Beatrijs Boersema vindt dat er in het begin te weinig aandacht was voor huisartsen en hun behoefte aan beschermingsmiddelen. "De focus lag puur op de ziekenhuizen. Dan dacht ik: en wij dan in de eerste lijn?" Kritisch is ze ook op het testbeleid.
- De Telegraaf spreekt met de Limburgse huisarts Rob Elens, die van de IGJ moest stoppen met een experimentele behandeling van corona. Met de bijwerkingen van hydroxychloroquine valt het wel mee, beweert Rob Elens, zo blijkt uit het Farmacotherapeutisch Kompas. "In 0,01 procent van de gevallen kunnen er hartritme stoornissen optreden." Hij begrijpt de critici wel, 'maar wat wij nu doen is battlefield

geneeskunde, het is een slagveld'. "De mensheid is in oorlog met dat virus en dan zouden er wat mij betreft andere regels kunnen gelden dan in vredetijd. We hebben geen tijd om vijf maanden onderzoek te doen. Over het telefoontje van de IGJ, zegt Elens: "Ik kreeg te horen dat hydroxychloroquine binnen de reguliere zorg niet mag worden voorgeschreven tegen Covid-19. Dus ik ben ermee gestopt. Heel frustrerend. Ik ben overigens wel geschrokken van alle ophef." Een Utrechtse ic-arts tipte hem afgelopen week dat bij hem goede resultaten worden behaald met een mix van zink met het antioxidant quercetine. Rob Elens: „Daar gaat nu een onderzoek naar lopen. Het heeft een soortgelijke werking als hydroxychloroquine. Ik probeer het nu ook uit. Misschien zouden we die combinatie preventief kunnen inzetten in verzorgingshuizen.”

Corona-apps

- Zestig gerenommeerde wetenschappers hebben maandag een brief gestuurd aan het kabinet met daarin de waarschuwing om kritisch te kijken naar het nut en de noodzaak van de corona-apps. Vooral de sociaal-maatschappelijke en juridische impact ervan weegt bij de wetenschappers zwaar. De wetenschappers, afkomstig van bijna alle universiteiten en onderzoeksinstituten in Nederland, noemen de inzet van tracking-tracing apps en apps voor gezondheidsmonitoring in de brief 'zeer ingrijpend'. Volgens hen zal inzet van dergelijke apps de weg vrijmaken voor toekomstig gebruik van vergelijkbare technologieën. 'Tracking- en tracing apps en gezondheidsapps hebben impact op meer dan (data)privacy alleen. Ze raken aan de vrijheid van vereniging, het recht op veiligheid, het recht op gezondheid en het recht op non-discriminatie', concluderen de briefschrijvers. Daarbij zijn ze van mening dat technologie zelden dé oplossing is voor een bepaald probleem. 'Nut, noodzaak, effectiviteit en betrouwbaarheid en een goed beeld van de mogelijke gevolgen van het gebruik van de apps is van enorm belang. Daarom moet vooraf onderzocht en getest worden of de apps het gewenste resultaat hebben, omdat ineffectiviteit en onbetrouwbaarheid juist kunnen leiden tot een groter risico op besmetting'. De onderzoekers vinden dat de ontwikkelaars van de app moeten worden bijgestaan door wetenschappers op het gebied van recht, sociale wetenschappen, gedragswetenschappen, ethiek, het gezondheidsdomein en de systeemwetenschap.
- De manier waarop de overheid omgaat met de ontwikkeling van apps die het coronavirus moeten bestrijden schiet zijn doel voorbij, vindt D66. Zo is de overheid te gehaast met de ontwikkeling, heeft de Tweede Kamer te weinig invloed en controle en is het doel van de apps te onduidelijk, meent D66-Kamerlid Kees Verhoeven. Met zoveel haast liggen fouten op de loer, meent Verhoeven.
- Het is onmogelijk om in zo'n korte tijd al goed werkende apps te ontwikkelen voor de bestrijding van het coronavirus, zeggen meerdere technologiedeskundigen tegen BNR. De overheid moet langer de tijd nemen uit te denken wat het doel is van deze apps en hoe dat te realiseren is, zeggen zij. Het is nog niet eens duidelijk wat de overheid precies wil, is de kritiek. De systemen die ze willen, moeten eigenlijk al gebruikt worden door bedrijven, maar dat kan nog niet eens. Ook moet nog wetenschappelijk worden getest of het gebruik ervan wel enig effect heeft en of je wel het beoogde doel bereikt. Het is onmogelijk om dit zaterdag al echt te gaan testen. Het is een aanbestedingsproces geworden, terwijl het een ontwikkelproces had moeten zijn, zegt Marleen Stikker, Directeur van Waag Society. Een deel van bepaalde bestaande apps is ge-opensource, maar de bluetooth-functie is lang niet altijd betrouwbaar. "Het is nog een heel groot vraagstuk. Een werkende app zaterdag zie ik niet gebeuren, hopelijk is er dan een demonstrator. Ik hoop wel dat het proces verder op samenwerking is gericht, anders gaan we kansen missen."
- Arts-microbioloog Jean-Luc Murk was eerst kritisch op een app, maar nu niet meer: "Als we dit kunnen gebruiken om de samenleving beter te laten functioneren. Dan is dat wel heel wat waard."

Onrust onder studenten

- Een groep Amsterdamse studenten pleit ervoor dat studentenhuizen moeten worden aangemerkt als een huishouden. Ze vinden het niet eerlijk dat zij wel onderling 1,5 meter afstand moeten houden en gezinnen niet. De oproep is ondertekend door de Vereniging Bewoners Uilenstede (VBU), de Amsterdamse studentenunie ASVA en de Studentenbond SRVU.
- RTL Nieuws spreekt van onrust bij studenten die wonen in studentenhuizen. De studenten zouden het 'onbegrijpelijk' vinden dat ze door de politie gemaand worden zich terug te trekken op hun kamers als zij buiten in groepjes zitten en dat er met boetes bedreigd wordt. De politie zou ook hebben gezegd dat studenten niet met meer dan vier personen op één balkon mogen zitten. "Er wordt bedreigd om ook binnen te gaan handhaven", zegt voorzitter van het Bewonersoverleg Koepel SSH Daan Roovers. "Ik vraag mij af of

dat mag, maar het boezemt wel angst in." Roovers vraagt in een brief aan de burgemeester van Utrecht duidelijkheid over studenten. Hij vraagt zich af of de handhaving aansluit bij de adviezen van het RIVM.

- "Wij gaan hier ons tegen verzetten", twittert ASVA Studentenunie (Amsterdam). Ze krijgen veel steun op sociale media. 'Tamelijk bizar', wordt de politieactie genoemd. "Studenten pesten."
- "Vreemd dat studenten die binnenshuis noodgedwongen bij elkaar op de lip zitten, beboet worden als ze samen in de tuin zitten", vindt Boukje Dotinga (VIDIUS-studentenunie, de Utrechtse studentenvakbond).
- Volkskrant-columnist Sheila Sitalsing deelt een tweet van de politie Amstelveen over optreden tegen studenten en schrijft: "Wanneer regelneukers niet meer kunnen nadenken, krijg je dit"

Beschermingsmiddelen

- Volgens Buurtzorg-directeur Jos de Blok is er "een enorme inschattingfout" gemaakt wat betreft het testen van zorgpersoneel. "Er lopen nu mensen rond die emotioneel belast zijn omdat ze niet weten of ze bepaalde patiënten hebben besmet die overleden zijn. Die last moet je serieus nemen."
- ActiZ verwelkomt het nieuwe model, maar stelt dat er nog tekorten zijn. "Het nieuwe verdeelmodel is een stap in de goede richting", aldus bestuurslid Conny Helder. "Maar het blijft een verdeling van schaarste. Het tekort is er nog niet mee opgelost..." Het blijft belangrijk dat de inkoop van nieuwe materialen en productie ervan in eigen land zo snel mogelijk op stoom komt, stelt ActiZ.
- Sentiment op social media over het nieuwe verdeelmodel is zeer negatief. Men vindt het ongekend dat er nu beschermingsmiddelen moeten worden verdeeld; er hadden er voldoende moeten zijn zodat er nu helemaal geen verdeelmodel had hoeven komen. De regering wordt laksheid en onoplettendheid verweten. In gesprek met de social kanalen van VWS noemt men het 'vergeten' van huisartsen geen misverstand maar 'een grote blunder'. Ook kritische vragen waar de pgb-houders in het verhaal zijn. Ook kritische vragen of met dit model mantelzorgers en ander personeel dat thuis verzorgt, in dit model is geregeld. Illya Soffer van leder(In): "Ik kan niet geloven dat bij het verdeelmodel de gehandicaptenzorg is vergeten." PVV-Kamerlid Agema op Twitter: "Zorgmedewerkers raken besmet. Besmetten anderen. Besmette mensen worden ziek. Of gaan dood. Wat hebben ze aan een "verdeelmodel"?"

Context

Wetenschap

- Uit een onderzoek, gepubliceerd in het Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde, blijkt dat plotseling vallen en verwardheid een teken kunnen zijn van een coronabesmetting bij ouderen. "Uit onderzoek van hun gegevens wordt duidelijk dat de COVID-19 bij kwetsbare ouderen ook kan beginnen met een acuut geriatrisch syndroom": een delier, een valpartij, flauwvallen, dehydratie en acuut functieverlies.
- Amsterdam UMC-onderzoek Marika van der Schaaf verwacht dat 70 procent van de ic-overlevenden een post-intensive care syndroom overhoudt, ofwel een scala aan fysieke en mentale klachten.

Hoe wordt tegen de overheid aangekeken?

Trends in vertrouwen in de maatregelen

- Kritiek op social media voor het testbeleid. Mensen zijn van mening dat er te weinig zorgpersoneel wordt getest. Ook kritiek op de GGD's die te streng zouden zijn wie wel en wie niet getest wordt.

Opiniepeilingen

- Uit een enquête onder ruim 2.000 Brabanders blijkt dat Brabanders vrij massaal vertrouwen hebben in de aanpak. 61% van de respondenten zegt 'veel vertrouwen' te hebben in de zorg, nog eens 34 procent heeft 'redelijk wat vertrouwen'. Daaruit volgt dat slechts 5 procent weinig of geen vertrouwen heeft in de zorg. Zo'n 90% heeft veel of redelijk wat vertrouwen in de rol van het RIVM en de Rijksoverheid. Zorgen hebben inwoners van Brabant natuurlijk wel, bijvoorbeeld over de economie. 46% van de ondervraagden geeft aan 'veel zorgen' te hebben over de economische gevolgen van de coronacrisis. Ook ouderen en kwetsbare mensen (35%) en de zorg en hulp in ziekenhuizen (30%) scoren wat dat betreft hoog. Slechts een minderheid van 10 tot 20% heeft op deze terreinen 'geen zorgen', een grote middengroep heeft 'enige zorgen'.

Wat is de 'taal van de straat'?

- ANP schrijft over 'coronavirologen'.
- AD heeft het over feestvierders op een 'coronaparty' (die een boete krijgen).
- Trouw schrijft over 'coronagelovigen'; mensen die de maatregelen zeer serieus nemen.